

הנדון:

בלי מוסר. בלי אידאולוגיה. רק כוח.

קלף משוגע

את היתה מסיבה תל-אביבית רגילה. אנשייתיקסורת, אנשי-עסקים, אנשי-ביטחון, אלוף אחד. החלפתי מילים עם האלוף. חייל קרבי. השיחה הגיעה — ואיך לא? — אל האינתיפאדה והבעייה הפלסטינית. הסכרתי לו את רעתי במונחים צבאיים. האישי הופתע. תמדי חשבתי שאתה מדבר רק על מוסר כעניין הפלסטיני. וזהי הפעם הראשונה שאני שומע אצלך ניתוח כוחני.

נרמה לי שכתבתי על כך לאיחת. אבל אם הרברים לא נקלטו, כראי לחזור עליהם עוד פעם. אז על פי דרישה הקהל (האלוף הג'ל) הנה ניתוח מוזויתי אחרת.

את הגרישה כולה אפשר למצות בתמונה אחת מן הספרות.

מונטה-קארלו. שולחן של רולטה. מהמר, ולפניו אסימונים מעטים. הוא שם אותם על מיספר. הכדור נוחת על המיספר הזה. מיספר האסימונים של האיש גדל פי 36. הוא שם את כל האסימונים על מיספר אחר, ושוב נוחת הכדור על מיספר זה. 36 כפול 36. וכן הלאה. סידרה נדירה של מזל. ערימה אדירה של אסימונים מצטברת לפני האיש.

וזזה הרגע המכריע. אם הוא חכם, הוא קם ברגע זה, אוסף את אסימוניו, מחליף אותם בקופסת-הקאזינו בכסף, משקיף את הכסף בתבונה וחי ממנו כל חייו באושר ובעושר. כך עושה אדם נבון. אבל הגיבור בספרים לעולם אינו נוהג כך. זה נוגד את הטבע האנושי. כפיפור, האיש ממשיך לשחק. בהדרגה משתנה המזל שלו. הוא מפסיד ומפסיד. ערימת האסימונים קטנה והולכת, ולכסוף לא נותר לו כלום.

הוא יוצא החוצה, שולף אקדח ויורה כדור ברקתו.

עד לרגע הקריטי, זהו סיפורה של הציונות, של היישוב העברי החדש בארץ, של מדינת-ישראל.

היה להם מזל שלא ייאמן. חלק מהעם היהודי החליט בסוף המאה שעברה להקים בית לאומי כפלסטינה (כך נאמר). מכיוון שפלסטינה לא היתה ארץ ריקה, וישב בה עם אחר, זה היה אקט של כיבוש. זהו היריב של ציונות.

כאשר מתבננים כיבוש של ארץ, צריכים לקחת בחשבון שבני העם יתנגדו לכך. אנשים בעלי מושבה בהירה הבינו זאת מלכתחילה. כך זאב 'צ'ובינסקי, שטען זאת במאמרו קיר הברזל. שפורסם בשנות ה-30 הראשונות, ושנכתב כנראה עוד בשנות ה-20. וכך אמר: אנחנו מתנחלים לבנים, הבאים לכבוש ארץ באסיה. בשום מקום בעולם לא קמה התנחלות כזאת בלי התנגדות העם המקומי. לכן המילחמה היא בלתי-ימנעת.

ל צרכי הניתוח הזה, אין כל טעם לעסוק בבעיות של מוסר.

(אני חושב שהמוסר הוא תחום חשוב מאין כמוהו. אני סבור שיש לו השלכה ישירה גם על מאוהך-הכוחות. אבל לצורך הניתוח הזה אין צורך להזדקק לו.)

אין גם טעם לעסוק במה שנקרא "זכותנו ההיסטורית". אין בית-מישפט בינלאומי המוסמך להחליט על כך. ה"זכות" היא עניין סובייקטיבי. היא משפיעה לכל היותר על המוטיבציה של המאמינים בה. אויביהם מאמינים ב"זכות" אחרת.

מבחינה היסטורית, המצב ההתחלתי היה פשוט זה: האוכלוסיה הערבית ישבה בארץ, וראתה בה את ביתה הלאומי. היהודים באו ורצו להקים בה את ביתם הלאומי. כך התחלה הסיכסוך, הנמשך עד עצם היום הזה. הוא ממלא את העמוד הראשון של עיתון הבוקר.

שלב הראשון הלך ליהודים. קלף משוגע.

מכיוון שהיו מעטים וחלשים, השתמשו בשפה רכה. הם

דיברו על התועלת שהם יביאו לבני-הארץ. על דרכי שלום ונועם. על ררישות צנועות.

ובמשך כל אותו זמן בנו בסיסים של כוח, תשתית למדינה שתכבוש את הארץ כולה. (אם מותר לעשות פאראפראזה על דברי בן-גוריון: לא חשוב מה שהיהודים אמרו, חשוב מה שהיהודים עשו.)

האוכלוסיה הערבית כפלסטינה, לעומת זאת, הגיכה בקול ענות חלושה. אמנם, רבים מראשיה הבינו את הסכנה בשלב רי מוקדם, ותפסו שכאן מנסה עם אחר להשתלט על הארץ. אולם החברה הערבית היתה נחשלת מבחינה אירגונית, חברתית וכלכלית. השילטון בארץ היה בירי דיקטטורה קולוניאלית

זרה (תחילה עות'מאנית, אחר-כך בריטית). מרי פעם פרצה ההתנגדות בצורה אלימה ("פרעות"). התארגנו כוחות התנגדות לאומיים ("הכנפיות"). לכסוף אף היה מרד לאומי ("המאורעות").

אך מול היישוב העברי הממושג והמאורגן להפליא, והתנועה הציונית העולמית רבת-ההשפעה, לא היה להתנגדות הערבית שום סיכוי. מה גם שהעמים הערביים האחרים לא שילמו לעניין הפל-סטיני אלא מס-שפתיים, ובעלי-בית זרים אפשריים, (הגר-מנים והאיטלקים) הכובו.

השואה ותוצאותיה סיפקו מוטיבציה אדירה נוספת ליהודים ועוררו לטובתם את המצפון הרע של העולם.

ב-1947 החליט האו"ם על חלוקת הארץ. באותו רגע התחילה מילחמת-העצמאות.

יום ברור כי שוריד בן-גוריון ועמיתיו לא חלמו אף רגע לקבל את החלטה-האו"ם כסוד-פיקוס. הם קיבלו אותה רק להלכה.

בן-גוריון הבין כי הקמת מדינה, ולוא בחלק קטן של הארץ, תספק לצד היהודי יתרון עצום: האפשרות להקים כוח דמוגרפי-פוליטי-כלכלי-צבאי שיאפשר את המשך הכיבוש. בן-גוריון המציא את תורת-ה"שליבים". קבלת תוכנית-החלוקה היתה שלב חשוב.

מנחם בגין ועמיתיו לא הבינו זאת, כשם שאינם מבינים זאת רוב היסטוריונים כיום. (כדי להבין את בן-גוריון,

אדריכל המדינה, צריכים לעשות פאראפראזה נוספת על דבריו: לא חשוב מה שכן-גוריון אמר, חשוב מה שכן-גוריון עשה. וזה היה, ברור כלל, ההיפך.)

כצמחי, שתחו הערבים במעשי-איבה חלושים. בן-גוריון ניצל זאת כדי לפתוח במילחמת-כיבוש. ככישרון רב ניצח על כיבוש רוב חלקי הארץ, תוך גירוש האוכלוסיה הערבית, בעודו שומר כלפי חוץ ופנים על תרמית ישראל כמדינה קטנה העומדת על נפשה, "מעטים מול רבים." אך בן-גוריון היה אדם וזיר. הוא הכיר היטב במיגבלות כוחו. לכן כרת מראש ברית סודית עם המלך עבדאללה, והשאיר לו חלק ניכר מארץ (ובכללו ירושלים המיוחדת). הוא גם מנע כל עימות עם ארצות-הברית ובריטניה בחזית המצרית.

תום מילחמת-העצמאות, לא תם הסיכסוך. הוא רק נכנס לשלב הבא.

הערבים לא השלימו עם קיום המדינה היהודית, והמדינה היהודית לא השלימה עם קיום הערבים בארץ. הכל התכוננו ל"סיבוב השני" (והשלישי, והרביעי, והחמישי, והשישי, והשביעי, וכו').

מילחמת ששת-הימים סימנה את שיא ההצלחה הצבאית של ישראל. היא כבשה שטחים אדירים, ובהם כל ארץ-ישראל, בין הים והירדן. אך היא לא הצליחה לגרש מתוכה את העם הפלסטיני. מה שהיה אפשרי עוד ב-1948, כבר הפך בלתי-אפשרי ב-1967 והלאה.

קומץ אנשים (ראני ביניהם) הציעו אז לרדף אל הקופה ולהמיר את האסימונים האלה בכסף ששמו שלום. בלומי: לנצל את המצב שנוצר, כשהעניו לשיא כוחו, כדי ליצור מציאות-קבע חדשה. (במיתב לא ראשה-משלה לוי אשכול, ביום החמישי של המילחמה, הצעתי לו לכרות מיד ברית עם העם הפלסטיני ולעזור לו להקים את מדינתו לצד ישראל. מעניין שגם בן-גוריון, אברה תורת-השליבים, הציע להחזיר את הכל, מלבד ירושלים.)

גישה זו לא התקבלה, כמובן. הנהגת המדינה לא חלמה על יתור על השטחים שכבשה, וראתה גם בכך רק שלב אחד נוסף במילחמה. ההבדלים בין מנחם בגין ויגאל אלון, משה דיין ויצחק טבנקין היו מיועריים.

אז לא ניצחה ישראל אף במילחמה אחת. מילחמת-ההתשה הסתיימה בתיקו, ואולי בכישלון. מילחמת יום-הכיפורים הסתיימה בכישלון מדינאי-אסטרטגי. מילחמת-הלבנון היתה אסון. מילחמת-האינתיפאדה עדיין נמשכת. אך ניצחון הפלסטינים בה כבר הפך לעובדה מוגמרת.

כל זה אינו אומר כי במאבק ההיסטורי ידנו כיום על התחתונה. יש לנו עדיין עליונות צבאית אדירה, ויתרון גדול בכמה שטחים אחרים.

אך מי שעיניו בראשו יודע כי מאז-הכוחות הכללי (שאינו רק צבאי) אינו משתנה לטובתנו. הדינאמיקה של הכוחות משתנה בהדרגה לרעתנו. העם הפלסטיני מתחשל ומתגבש. המצב המדיני העולמי נוטה לרעתנו. מבחינה כלכלית וחברתית אנחנו בצרות. הכוח הצבאי אינו אלא חוד-המחץ של כוחנו. כוחנו הלאומי מורכב מהרבה גורמים אחרים: הכלכלה, החוסן החברתי, המצב המדיני הגלובלי, ועוד ועוד.

זהו הרגע הקריטי של המזחמר.

יתכן התמונה הקלאסית: המהמר ממשיך להמר. אנחנו יכולים להמשיך במילחמה. אולי לכבוש שטחים נוספים. להתנחל. לרכא את העם הכבוש. עד שכוחנו ימוצה לגמרי, והתהליך ההפוך יצבור תאוצה.

כך עשו הצלבנים לפני 700 שנה: הם כבשו רחב תפישו ככל שישבול, הרבה מעבר לגבולות שלנו כיום. וכשהגיעו לקצה כוחם, נסוגו והצטמקו, עד שהגיעו לשטח-יהים של עתלית ועכו.

אפיוורה היסטורית. מעניינת. מרתקת. אבל אפיוורה. תיתכן גם תמונה הפוכה: להבין כי יש גבול לכוחנו. שכיום מצבנו עדיין טוב מאוד, יחסית. שכדאי לנו להפסיק להמר, לקום מהשולחן, לגשת לקופה, להמיר את האסימונים של השטחים הכבושים בכסף של פיתרון מדיני ושלוש. בקיצור — להשקיע את משאבינו בצורה נבונה, להבטחת עתידנו.

אפשר לעשות חשבון. בלי מוסר. בלי אידאורף לזרה. חשבון קר של כוחות. חשבון שכל אלוןף יכול לעמוד על טיבו.

מאת אודי אבנרי